

Krystyna Gutkowska

Katedra Ekonomiki Konsumpcji i Gospodarstwa Domowego SGGW

Zmiany w sytuacji mieszkaniowej i ich oceny w opinii respondentów reprezentujących gospodarstwa domowe województwa lubelskiego*

Materialne zasoby dóbr trwałego użytku w gospodarstwie domowym tworzą wraz z mieszkaniem – jako specyficznym, podstawowym dobrem trwałym – swoistą infrastrukturę konsumpcyjną. Stanowią one przestrzenno-materialne ramy funkcjonowania gospodarstwa domowego i warunkują prawidłowy przebieg procesu zaspokajania potrzeb konsumpcyjnych.

Mieszkanie jest jednym z najważniejszych aspektów istnienia i funkcjonowania gospodarstwa domowego, stanowiąc podstawowy element członu przedmiotowego w systemowym sposobie definiowania tej ważnej mikrostruktury ekonomicznej. Jego ważność wynika zarówno stąd, że zapewnia obronę intymności życia człowieka, zaspokajając tym samym w pewnym zakresie potrzebę bezpieczeństwa, a ponadto stwarza przestrzeń, w której realizowane mogą być wszystkie nieomal funkcje gospodarstwa domowego. W mieszkaniu może też być gromadzony majątek trwały, stąd też jego posiadanie dynamizuje ujawnianie się potrzeb nakierowanych na ich posiadanie, natomiast jego brak hamuje ten proces. Dlatego też w pełni uzasadnione jest stwierdzenie, że mieszkanie zaspokaja nie tylko podstawową potrzebę posiadania „dachu nad głową”, ale również stymuluje pojawianie się innych potrzeb, a zwłaszcza tej ich kategorii, która związana jest z wyposażeniem w dobra trwałego użytku. Dobra te, stanowiąc o technicznej stronie produkcyjno-usługowej działalności gospodarstwa domowego warunkują realizację jego podstawowych funkcji, uczestnicząc w sposób bezpośredni lub pośredni w procesie zaspokajania potrzeb, czyli w procesie konsumpcji.

Mieszkanie występuje też w roli szczególnego „ośrodka skupienia” dla grupy domowników, spełniając tym samym jeden z warunków istnienia grupy społecznej jaką stanowi wieloosobowe gospodarstwo domowe (Gutkowska 1988).

*Badanie finansowane przez National Science Foundation, USA, zrealizowane w kooperacji z Iowa State University i University of Minnesota przez zespół w składzie: Mary Winter, Iowa State University, Earl W. Morris, University of Minnesota, Krystyna Gutkowska – kierownik projektu ze strony polskiej; Marzena Jeżewska-Zychowicz; Teresa Pałaszewska-Reindl; Urszula Grzeszczak-Świątlikowska; Krystyna Żelazna – Katedra Ekonomiki Konsumpcji i Gospodarstwa Domowego SGGW.

Mieszkanie jest określane jako przestrzeń, którą włada rodzina, dzięki której realizuje swoje zadania i związane z nimi czynności, które użytkuje w miarę możliwości, zgodnie z własnymi potrzebami, systemem wartości i preferencjami (Kaltenberg-Kwiatkowska 1982).

Natomiast decydującymi czynnikami umożliwiającymi użytkowanie konkretnego mieszkania są między innymi: standard budowlany mieszkania w zakresie jego wielkości (powierzchnia, liczba pokoi), wyposażenie w zestaw instalacji techniczno-sanitarnych, użyty materiał budowlany, wewnętrzne rozplanowanie i stan techniczny.

Tak więc mieszkanie spełnia niezwykle istotną rolę w egzystencji biopsychicznej i społecznej człowieka stając się instrumentalną wartością w realizacji wielu jego potrzeb zarówno o charakterze podstawowym, jak i wyższego rzędu.

Jest ono też przedmiotem jednej z ważnych dziedzin polityki społecznej państwa, a w polskiej rzeczywistości od wielu lat jest dobrem szczególnie pożądanym i swoiście reglamentowanym.

Zauważa się też, poza uniwersalnymi cechami instrumentalnymi jakie spełnia dom-mieszkanie w życiu każdej jednostki ludzkiej, pewne szczególne jego cechy, pojawiające się w zależności od specyfiki funkcji przez nie spełnianych.

Stąd też w literaturze przedmiotu niejednokrotnie jest podnoszony problem odrębności pojęcia „mieszkanie wiejskie” (stosowanego wymiennie z pojęciem „domu jednorodzinnego”), co ma związek zarówno z typem mieszkania, jego lokalizacją, jak i zakresem przedsięwziętych w jego obrębie czynności.

Dom mieszkalny na wsi stanowi najczęściej wyodrębnioną w przestrzeni jednostkę architektoniczną, która jest miejscem egzystencji rodziny, obsługi gospodarstwa rolnego i centralnym ośrodkiem dyspozycji gospodarczych i domowych.

Ungeheuer-Buican (1972) definiuje mieszkanie wiejskie jako strukturę architektoniczną usytuowaną przestrzennie w środowisku rolniczym, zaznaczając jednocześnie, że w przypadku mieszkania wiejskiego należy mówić nie tyle o mieszkaniu, co o wolno stojącym budynku mieszkalnym, mniej lub bardziej ściśle powiązanim z budownictwem zagrodowym.

Specyficzne właściwości mieszkania, które użytkuje rodzina rolnicza, wyróżniające go spośród innych typów mieszkań zarówno rodzin wiejskich, jak i miejskich, ale nie trudniących się rolnictwem, zauważa Wawrzyniak (1980), który łączy je ze szczególnymi funkcjami jakie spełnia rodzina chłopska. Wyodrębnia on następujące funkcje mieszkania rodziny chłopskiej:

- związane z bytem i egzystencją rodziny rolniczej, implikujące istnienie specyficznych pomieszczeń, jak śluza brudu, kuchnia gospodarcza, pralnia,
- gospodarcze – związane z obsługą gospodarstwa rolnego,
- produkcyjne – związane z działalnością konserwacyjną lub naprawczą,
- pomocnicze, jako miejsce magazynowania produktów rolnych i ich przetwórstwa, przygotowania, uszlachetniania.

W zależności od natężenia realizacji powyższych funkcji obserwuje się bardziej lub mniej wyraźne różnice w zasobach mieszkaniowych ludności chłopskiej w stosunku do mieszkań zajmowanych przez rodziny nie związane bezpośrednio z rolnictwem.

Warunki mieszkaniowe ludności w latach 1990–1995

Spośród 10,7 mln mieszkań zarejestrowanych w 1988 r. w kraju na podstawie NSP, na obszarach wiejskich zarejestrowano 3,7 mln mieszkań o powierzchni użytkowej 254,6 mln m², w których znajdowało się 13,1 mln izb i zamieszkiwało w nich na stałe 14,6 mln osób. Oznacza to, że na obszarach wiejskich znajdowało się w tym czasie około jednej trzeciej zasobów mieszkaniowych w kraju, a dwie trzecie tych zasobów to mieszkania zlokalizowane w miastach (7,0 mln). W roku 1995 na obszarach wiejskich było 3,8 mln mieszkań, o powierzchni użytkowej 271,8 mln m², w których znajdowało się 14,0 mln izb i zamieszkiwało w nich 14,8 mln osób. Dane te wskazują na fakt, że 36,6% mieszkań znajdowało się w tym roku na wsi, a 63,4% w miastach, natomiast mieszkało w nich na wsi o 200 tys. osób więcej niż w 1988 roku.

Zmiany, jakie zachodziły w stanie zasobów mieszkaniowych w mieście i na wsi w okresie ostatniego pięcioletnia, były podłożem zmian zachodzących w stanie zaludnienia mieszkań. Zaludnienie mieszkań i izb, poziom ich wyposażenia w instalacje techniczno-sanitarne oraz samodzielność zamieszkiwania gospodarstw domowych można uznać za podstawowe czynniki określające warunki mieszkaniowe ludności.

Oceniając sytuację mieszkaniową ludności wiejskiej określoną standardem powierzchniowym, można odnotować, że mieszkanie wiejskie składało się w 1991 roku z 3,6 izb, a średnia wielkość wynosiła 70,0 m², co w porównaniu z analogicznymi wskaźnikami dla mieszkań miejskich (3,3 izby i 54,5 m²) wskazuje na większą obszerność mieszkań na wsi. Przy ocenie tej wielkości należy jednak uwzględnić fakt, że blisko 95% rodzin chłopskich zamieszkuje w domach wolno stojących, a gospodarstwa na wsi są liczniejsze. Stąd też mimo większej powierzchni mieszkań na wsi (74,5 m², w mieście 58,7 m² w 1995 r.), przypada na nie więcej osób niż w mieście (w 1991 r. na jedno mieszkanie przypadało na wsi 3,84 osoby, wobec 3,13 osób w mieście; w roku 1995 – 4,08 wobec 3,15 w mieście). Większa jest również liczba osób przypadających na wsi na 1 izbę (w 1995 r. – 1,07 wobec 0,90 w mieście – *Rocznik Statystyczny GUS*, 1996, tab. 10 [266]).

Znaczna liczba ludności wiejskiej żyje w mieszkaniach przeludnionych. Przyjmując przeciętne zaludnienie na poziomie 2 i więcej osób na 1 izbę jako złe warunki zamieszkania, 1 osobę jako dobre, a poniżej 1 osoby jako bardzo dobre, okaże się, że w 1955 roku w warunkach bardzo dobrych mieszkało na wsi 24,1% ludności

(w mieście 33,5%), a w warunkach złych 20% ludności (w mieście 10,4%), co wskazuje na fakt, że w warunkach złych mieszka na wsi dwukrotnie więcej ludności niż w mieście.

Jednym z podstawowych elementów wartości zasobów mieszkaniowych jest wyposażenie w instalacje techniczne i urządzenia sanitarne. Jest ono warunkowane m.in. charakterem zabudowy i miejscowej infrastruktury technicznej. Czynniki te różnicują standard wyposażenia gospodarstw domowych w mieście i na wsi na niekorzyść wsi.

Większość siedlisk wiejskich zaopatruje się w wodę ze studni przydomowych, z wodociągów korzystało w 1988 r. około 20%, a z kanalizacji jedynie 5% miejscowości wiejskich. Ten niski stan uzbrojenia obszarów wiejskich w infrastrukturę techniczną znajduje odbicie w stanie wyposażenia mieszkań w urządzenia wodociągowe i sanitarne. Ze zmechanizowanego poboru wody korzystało w 1995 r. 76,2 mieszkań wiejskich, w tym głównie z wodociągu instalowanego przez rolników (własne źródło wody), a w znacznie mniejszym zakresie z wodociągów zbiorczych. W spłukiwany ustęp było wyposażonych w tym czasie 57% mieszkań wiejskich (88,3% miejskich), w łazienkę – 61,5% mieszkań wiejskich (86,0% miejskich). Niezwykle rzadka na wsi była instalacja gazowa, w którą wyposażone było tylko 12,1% mieszkań, przy 75% w mieście (tab. 1).

Tabela 1.

Zróżnicowanie warunków mieszkaniowych między miastem a wsią (wybrane parametry)

Wyszczególnienie	Lata	Miasto	Wieś
1	2	3	4
Liczba oddanych do użytku mieszkań na 1000 zawartych małżeństw	1991	841	276
	1992	865	272
	1993	601	256
	1994	442	262
	1995	–	–
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	1991	3,32	3,61
	1992	3,33	3,60
	1993	3,34	3,59
	1994	3,34	3,63
	1995	3,35	3,64
Przeciętna liczba osób na 1 izbę	1991	0,94	1,6
	1992	0,92	1,6
	1993	0,92	1,6
	1994	0,91	1,6
	1995	0,91	1,5
Odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg	1991	95,6	69,4
	1992	95,9	71,2
	1993	96,2	72,7
	1994	96,4	74,4
	1995	96,7	76,2

cd. tab. 1

1	2	3	4
Odsetek mieszkań wyposażonych w ustęp splukiwany	1991	86,5	51,0
	1992	87,0	52,6
	1993	87,4	54,0
	1994	87,9	55,4
	1995	88,3	55,7
Odsetek mieszkań wyposażonych w łazienkę	1991	84,1	55,7
	1992	84,7	57,3
	1993	85,7	58,6
	1994	85,6	60,0
	1995	86,0	61,5
Odsetek mieszkań wyposażonych w gaz z sieci	1991	72,4	6,7
	1992	73,0	7,2
	1993	73,4	7,6
	1994	74,3	10,2
	1995	74,9	12,1
Odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie	1991	75,2	44,4
	1992	76,1	45,8
	1993	76,6	47,0
	1994	77,3	48,4
	1995	77,8	49,7
Ludność zamieszkała w mieszkaniach substandardowych*	1988	20,3	55,7
	1995	15,9	44,3

Źródło: Rocznik Statystyczny GUS 1995 [Tab. 23 (278)]; Rocznik Statystyczny GUS 1996 [Tab. 23 (279)] oraz obliczenia własne.

* Do mieszkań o warunkach substandardowych zalicza się mieszkanie znajdujące się w budynku o złym stanie technicznym i niedostatecznym wyposażeniu w instalacje techniczne (wodociąg, ustęp), a także z tymi instalacjami, ale nadmiernie zaludnione (na 1 pokój przypada więcej niż 3 osoby).

Na gorsze warunki mieszkaniowe ludności wiejskiej wskazuje również znaczący odsetek mieszkańców wsi zamieszkujących w warunkach substandardowych tj. mieszkania o złym stanie technicznym, niedostatecznym wyposażeniu w instalacje techniczne i do tego jeszcze często przeludnione. W takich mieszkaniach żyło w 1995 r. na wsi 44,3% ludności, a w mieście ten wskaźnik był blisko 3-krotnie niższy i wynosił 15,9%. Warto w tym miejscu dodać, że najczęściej substandardowe warunki ludności wiejskiej związane były z zajmowaniem mieszkań o niedostatecznym wyposażeniu w instalacje (58,6%), o złym stanie technicznym budynku (25,1%) i o nadmiernym zaludnieniu (16,3) [GUS 1996, tab. 18 (274)]. Stąd też generalnie zauważa się gorsze oceny warunków mieszkaniowych dokonywanych przez ludność zamieszkałą na wsi (Kędzior 1993).

Relatywnie gorsze warunki mieszkaniowe mieszkańców wsi potwierdzają również wyniki badań własnych. Materiał źródłowy pozwalający zdiagnozować zmiany w sytuacji mieszkaniowej społeczeństwa polskiego w pierwszych latach

wprowadzania mechanizmów rynkowych do gospodarki naszego kraju i ich oceny został uzyskany na podstawie przeprowadzonych w 1994 roku badań na próbie 600 gospodarstw domowych województwa lubelskiego.

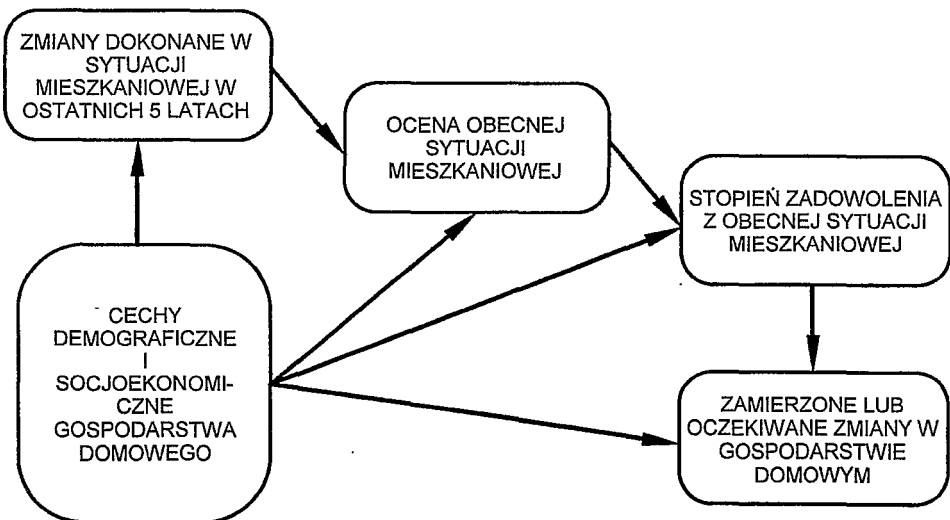
Model teoretyczny

Na ocenę poziomu realizacji potrzeb mieszkaniowych, dokonywaną przez członków wspólnoty domowej, wpływ wywierają czynniki o charakterze subiektywnym, kształtujące się w obrębie systemu gospodarstwa domowego, jak i czynniki obiektywne, kształtujące się poza jego obszarem, a związane głównie z sytuacją społeczno-gospodarczą kraju.

Czynniki o charakterze subiektywnym reprezentowane są poprzez:

- a) ocenę zmian, które dokonały się w minionych 5 latach w zakresie mieszkania;
- b) ocenę aktualnej sytuacji w zakresie sytuacji mieszkaniowej
- c) stopień zadowolenia z sytuacji mieszkaniowej, a także inne czynniki określające cechy gospodarstwa domowego, które mają odzwierciedlenie w modelu teoretycznym zastosowanym w badaniu (ryc. 1).

Istotą tego modelu jest przedstawienie diagnozy oraz zamierzonych lub oczekiwanych zmian jako wypadkowej stopnia zadowolenia z aktualnej sytuacji w zakresie mieszkania, które determinuje ocena obecnej sytuacji w tym zakresie, jak również zmiany, jakie się dokonały w ostatnich 5 latach w sytuacji mieszkaniowej określonego gospodarstwa domowego.

Rycina 1.

Model teoretyczny zastosowany do oceny sytuacji mieszkaniowej

Każdy z wymienionych czynników, operacjonalizowany odpowiednimi pytaniami kwestionariusza wywiadu, pozostaje we wzajemnych interakcjach z pozostałymi czynnikami.

Z zaprezentowanego modelu wynika, iż pozwala on poznać relacje między poszczególnymi elementami opisującymi sytuację w zakresie sytuacji mieszkaniowej i jej przemiany w badanej populacji z uwzględnieniem wybranych cech demograficznych i społeczno-ekonomicznych.

Analiza materiału źródłowego w kontekście przyjętego modelu teoretycznego pozwala odpowiedzieć na następujące pytania:

- jaka jest ocena zmian, które zaszły w ostatnich 5 latach w zakresie mieszkania?
- jak oceniana jest aktualna sytuacja w zakresie mieszkania, i w jakim stopniu satysfakcjonuje ona respondentów?
- w jaki sposób wybrane cechy demograficzne i społeczno-ekonomiczne determinują sytuację mieszkaniową?

Model zastosowany w badaniu (ryc. 1) pozwala na sformułowanie następujących hipotez badawczych:

- Ocena zmian w zakresie mieszkania w minionych 5 latach przedstawiona przez osoby uczestniczące w badaniu jest determinowana ich cechami demograficznymi i społeczno-ekonomicznymi (np. wiek, poziom wykształcenia, aktywność zawodowa, dochód, miejsce zamieszkania itp.), ale istotną rolę mogą odgrywać również czynniki, które nie mają odzwierciedlenia w modelu teoretycznym, głównie o charakterze psychospołecznym.
- Ocena aktualnej sytuacji w zakresie mieszkania jest funkcją zarówno dokonanych w ostatnich 5 latach zmian w tym zakresie, jak i cech demograficznych oraz społeczno-ekonomicznych gospodarstwa domowego i jego członków.
- Stopień satysfakcji z aktualnej sytuacji w zakresie sytuacji mieszkaniowej jest funkcją wszystkich pozostałych elementów tworzących model, tj.
 - * oceny aktualnej sytuacji w zakresie sytuacji mieszkaniowej,
 - * zmian w zakresie sytuacji mieszkaniowej gospodarstwa domowego w minionych 5 latach,
 - * cech demograficznych i społeczno-ekonomicznych gospodarstwa domowego i jego członków.

Zmiany dokonane w sytuacji mieszkaniowej i ocena poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w opiniach respondentów

Zmiany jakie nastąpiły w sytuacji mieszkaniowej reprezentowane są przez odpowiedzi na pytanie: „Czy sytuacja mieszkaniowa w Pani gospodarstwie domowym w ciągu ostatnich 5 lat pogorszyła się, pozostała bez zmian, poprawiła się?”.

Odpowiedzi na tak sformułowane pytanie były udzielone w 5-stopniowej skali od „1” – bardzo się pogorszyła, do „5” – bardzo się poprawiła. Znamionym wnioskiem postempirycznym jest to, że zarówno wiejskie, jak i miejskie gospodarstwa domowe w znaczącej części nie stwierdziły zmian w zakresie sytuacji mieszkaniowej, na co wskazują dane tabeli 2.

Ocena aktualnej sytuacji mieszkaniowej została dokonana przez zastosowanie 10-punktowej skali, przedstawionej graficznie przez drabinę, gdzie 10. szczebel oznaczał bardzo dobrą, a 1. bardzo złą sytuację. Analiza uzyskanych odpowiedzi pozwala stwierdzić relatywnie gorsze oceny respondentów reprezentujących wiejskie gospodarstwa domowe, co potwierdzają dane tabeli 3.

Względnie gorsze oceny sytuacji mieszkaniowej wśród badanych mieszkańców wsi powodują ich nieco częstsze niezadowolenie z ogólnej sytuacji mieszkaniowej. Egzemplifikację tego stwierdzenia stanowi uzyskany materiał empiryczny, na podstawie którego odnotowano, że 29,2% respondentów reprezentujących wiejskie gospodarstwa domowe stwierdziło brak zadowolenia z sytuacji mieszkaniowej, gdy tymczasem podobne oceny charakteryzowały 25,1% respondentów mieszkających w miastach (tabela 4).

Analiza materiału źródłowego przy zastosowaniu przyjętego modelu teoretycznego pozwala zauważyć, że spośród przyjętych 11 zmiennych społeczno-ekonomicznych i demograficznych wpływ istotny statystycznie na poszczególne zmienne endogenne zawarte w modelu wywierają:

- wiek respondentki
- wykształcenie respondentki
- dochód na 1 osobę.

Tabela 2.

Zmiany w ostatnich 5 latach w sytuacji mieszkaniowej badanych gospodarstw domowych

Skala punktowa	Ocena zmian w sytuacji mieszkaniowej w ciągu ostatnich 5 lat	% respondentów mieszkających na wsi	% respondentów mieszkających w mieście
1.	Bardzo pogorszyła się	1,1	0,9
2.	Pogorszyła się	13,5	5,0
3.	Pozostała bez zmian	73,6	78,2
4.	Poprawiła się	10,1	13,7
5.	Bardzo się poprawiła	1,7	2,1

Źródło: Badania własne.

Tabela 3.

Ocena sytuacji mieszkaniowej w opiniach respondentów reprezentujących miejskie i wiejskie gospodarstwa domowe

	w mieście %	na wsi %
10	5,7	3,4
9	7,6	2,8
8	12,8	14,0
7	10,4	9,0
6	12,6	6,2
5	19,9	20,8
4	9,0	12,4
3	10,4	16,3
2	6,6	7,3
1	5,0	7,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 4.

Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Jak bardzo jest Pani zadowolona lub niezadowolona z sytuacji mieszkaniowej?”

Wyszczególnienie	% respondentów mieszkających na wsi	% respondentów mieszkających w mieście
Bardzo niezadowolona	9,0	8,5
Niezadowolona	20,2	16,6
Ani zadowolona, ani niezadowolona	21,9	16,6
Zadowolona	44,9	51,9
Bardzo niezadowolona	3,9	6,4

Źródło: Badania własne.

Pozostałe zmienne natomiast nie mają wpływu istotnego statystycznie na zmienne endogenne, a szczegółowe informacje na ten temat prezentują dane tabeli 5.

Natomiast analiza współczynników regresji pomiędzy zmiennymi społeczno-ekonomicznymi i demograficznymi a zmiennymi endogennymi przeprowadzona dla wiejskich gospodarstw domowych wykazała, że wpływ istotny statystycznie wywierają jedynie zmienne odzwierciedlające sytuację ekonomiczną respondentów i ich rodzin. Odnotowaną prawidłowość odzwierciedlają dane zawarte w tabeli 6.

Ponadto podkreślenia wymaga inna odnotowana prawidłowość, polegająca na tym, że im wyższe oceny aktualnej sytuacji mieszkaniowej, tym również wyższy stopień zadowolenia i satysfakcji w tym zakresie.

Interesujących refleksji dostarcza analiza zależności między ocenami aktualnej sytuacji mieszkaniowej a oceną umeblowania i oceną wyposażenia w sprzęt gospodarstwa domowego. Otóż stwierdzono istotną i silną zależność między tymi

Tabela 5.

Wpływ cech demograficznych i społeczno-ekonomicznych na zmienne endogenne zawarte w modelu teoretycznym (gospodarstwa domowe ogółem $n = 600$)

Zmienne zawarte w modelu teoretycznym	Zmiany w sytuacji mieszkaniowej w ciągu ostatnich 5 lat (współczynnik beta)	Ocena aktualnej sytuacji mieszkaniowej (współczynnik beta)	Stopień zadowolenia z sytuacji mieszkaniowej (współczynnik beta)
Wiek respondentki	-0,2010*	0,0097	0,0783
Poziom wykształcenia respondentki	-0,0408	0,2428*	0,0208
Stan cywilny respondentki	0,0598	-0,0435	-0,0106
Liczba członków gospodarstwa domowego	0,0107	-0,0922	0,0422
Liczba osób pracujących zawodowo	-0,0546	0,0146	-0,0779
Typ rodziny	-0,0697	-0,0814	0,0565
Całkowity miesięczny dochód rodziny	0,0690	0,0529	-0,1110
Dochód na 1 osobę	0,0674	0,1479*	0,1010*
Zmiany w sytuacji mieszkaniowej w ostatnich 5 latach	-	0,2922*	0,1133*
Ocena aktualnej sytuacji mieszkaniowej	-	-	0,6427*
Stopień zadowolenia z sytuacji mieszkaniowej	-	-	-

Źródło: Badania własne; $p < 0,05$; *zależność statystycznie istotna.

Tabela 5.

Wpływ cech demograficznych i społeczno-ekonomicznych na zmienne endogenne zawarte w modelu teoretycznym (gospodarstwa domowe ogółem $n = 600$)

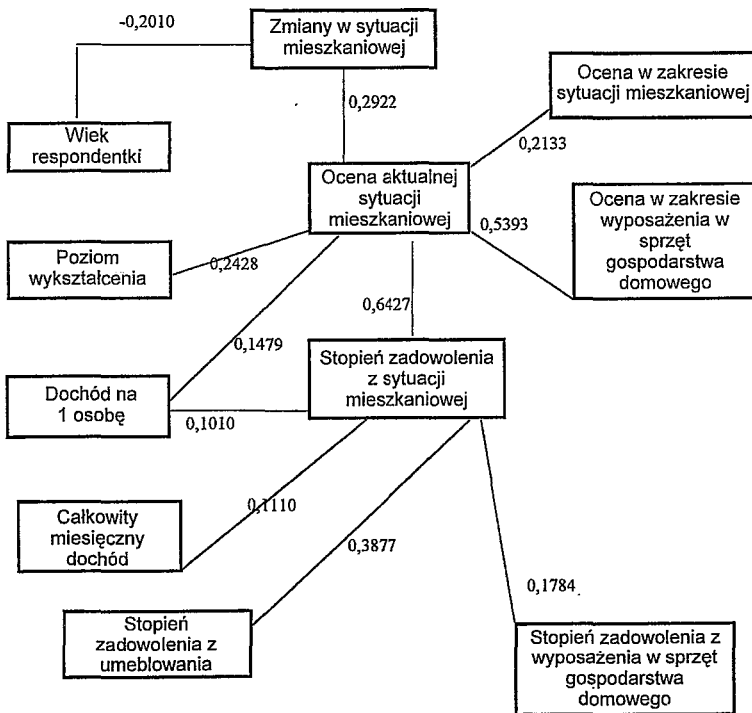
Zmienne zawarte w modelu teoretycznym	Zmiany w sytuacji mieszkaniowej w ciągu ostatnich 5 lat (współczynnik beta)	Ocena aktualnej sytuacji mieszkaniowej (współczynnik beta)	Stopień zadowolenia z sytuacji mieszkaniowej (współczynnik beta)
Wiek respondentki	0,1305	-0,0564	0,0427
Poziom wykształcenia respondentki	0,1017	0,2141	0,0790
Stan cywilny respondentki	0,0986	0,0595	0,0755
Liczba członków gospodarstwa domowego	0,7810	0,1643	0,0554
Liczba osób pracujących zawodowo	0,0825	-0,0612	-0,1405
Typ rodziny	-0,1359	-0,1359	0,0240
Całkowity miesięczny dochód rodziny	0,5066	0,5882*	0,1040*
Dochód na 1 osobę	0,3193	0,8570*	0,1091
Zmiany w sytuacji mieszkaniowej w ostatnich 5 latach	-	-	0,0859
Ocena aktualnej sytuacji mieszkaniowej	-	-	0,6390*
Stopień zadowolenia z sytuacji mieszkaniowej	-	-	-

Źródło: Badania własne; $p < 0,05$; *zależność statystycznie istotna.

zmiennymi (odpowiednie współczynniki beta 0,2133 i 0,5393), ale w stosunku do wiejskich gospodarstw domowych odnotowano jedynie, że stopień zadowolenia z sytuacji mieszkaniowej pozostaje pod silnym wpływem ze strony zmiennej stanowiącej o zadowoleniu z umeblowania, natomiast wyposażenie nie wpływa w sposób istotny statystycznie na wartość tej zmiennej. Graficzną prezentację omawianych prawidłowości stanowią ryciny 2 i 3.

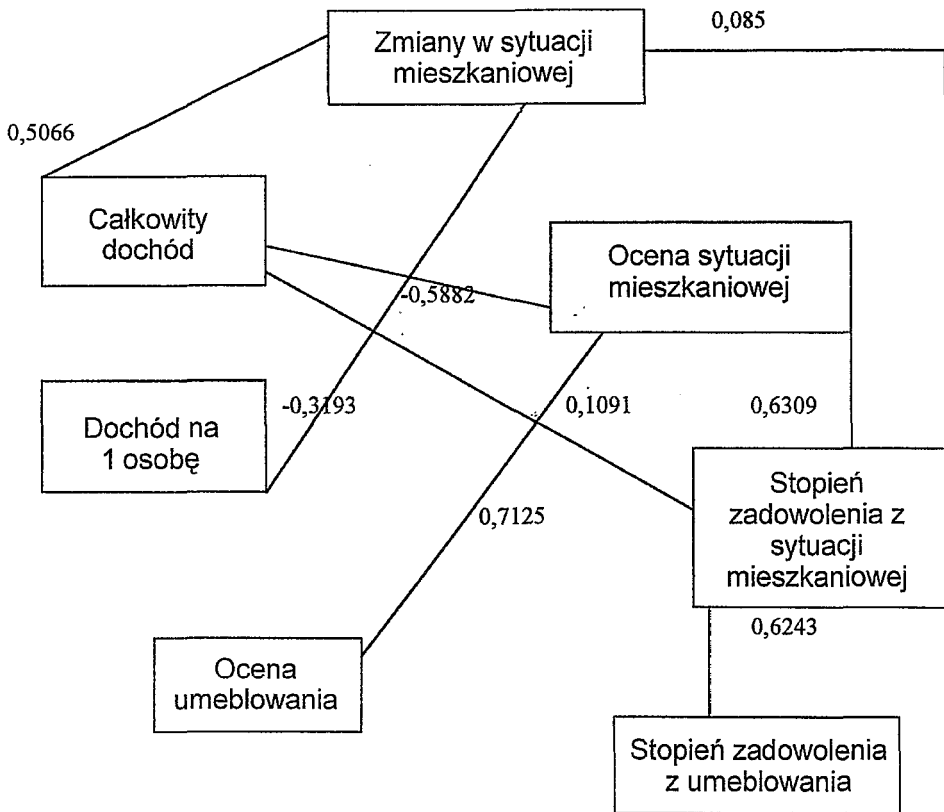
Odnotowane prawidłowości, wskazujące na to, że oceny stopnia zadowolenia i ogólnej sytuacji mieszkaniowej pozostają w istotnych korelacjach z wartościami zmiennych dotyczących wyposażenia i umeblowania, implikowane są istotą mieszkania i jego rolą w wypełnianiu różnorodnych funkcji gospodarstwa domowego; stąd też im większa dostępność wykorzystywanych środków (zarówno mebli, jak i sprzętu gospodarstwa domowego) i szerszy zakres realizacji tych funkcji, tym lepsze oceny w zakresie sytuacji mieszkaniowej.

Reasumując przeprowadzone analizy materiału źródłowego, stwierdzić należy adekwatność przyjętego modelu teoretycznego do interpretacji zmian i ich oceny w zakresie sytuacji mieszkaniowej gospodarstw domowych. Podkreślić jednocześnie

Rycina 2.

Wpływ cech demograficznych i społeczno-ekonomicznych na zmienne endogenne zawarte w modelu teoretycznym (gospodarstwa ogółem $n = 600$)

Rycina 3.

Wpływ zmiennych demograficznych i społeczno-ekonomicznych na zmienne endogenne zawarte w modelu teoretycznym (wiejskie gospodarstwa domowe $n = 178$)

należy, że nie wszystkie zmienne społeczno-ekonomiczne i demograficzne z równą siłą oddziałują na zmienne endogenne, tj. na stwierdzone zmiany w zakresie sytuacji mieszkaniowej, ich ocenę i stopień zadowolenia z zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Czynnikiem, który istotnie warunkuje ww. zmienne jest dochód na 1 osobę, którego siłę wpływu zauważa się szczególnie wśród badanych wiejskich gospodarstw domowych.

Potwierdzona została również teza o wzajemnych związkach pomiędzy poszczególnymi zmiennymi endogennymi zawartymi w modelu (ryc.1), skąd można wnosić, że stopień zadowolenia z sytuacji mieszkaniowej gospodarstwa domowego jest wypadkową ocen aktualnej sytuacji mieszkaniowej i zmian zaistniałych w tym zakresie w ostatnich latach.

Changes in housing conditions and their assessment – opinion of surveyed households in the lubelskie voivodeship

Abstract

During macroeconomic changes that took place in Poland since 1989 the conditions of life of a significant part of Polish households were radically transformed. In order to diagnose the reaction of these households to the macroeconomical changes empirical studies were conducted with the use of a theoretical model describing the behaviour of households in changed socio-economic reality. The described model – as shown in this paper – can be used also in order to interpretat the changes and their conditions in the case of the housing status of Polish families. In accordance with the results of the conducted analysis the changes and their assessment as well as the level of satisfaction regarding housing needs depend on specific socio-economic and demographic variables as well as the level of satisfaction regarding needs for furnishing and equipment which is especially characteristic for urban households.